

# Ümit Kardaş: Klikya Ermeni Krallığı ve Zeytun

Posted on 01/05/2015

1080-1199 arası Çukurova bölgesi içinde yer alan Klikya'da beylik olarak yaşayan Ermeniler, 1199'da bir krallık kurdular. Bu devlet, Ruben I isimli bir Ermeni beyi tarafından Bizans İmparatorluğu'ndan alınan toprak üzerine kuruldu ve zamanla Doğu Anadolu'ya yayıldı. Leon I devletin ilk kralı oldu. Başkenti ve kilisenin merkezi şimdiki Adana Kozan ilçesinin bulunduğu Sis şehriydi. Surp Sofia Manastırı Sis'in aynı zamanda bilim ve yazım merkezi olmuştu. Şehirde, üniversite, zengin ve çok dilli kitaplarla dolu kütüphaneler vardı. Farklı bilim dallarıyla ilgili çok sayıda elyazması burada yaratılıp kopyalanmaktaydı. 1241 yılında kraliçe Zabel'in kurduğu Sis hastanesi ünlüydü.

14. yüzyılda siyasi durumun kötüleşmesiyle Kilikya Ermeni Krallığı, Mısır Sultanlığı tarafından gelen güçlü darbelere dayanamaz. 1375 yılı baharında Sis şehri, Memlûklular tarafından işgal edilip talana ve yıkıma maruz kalır. O andan itibaren Kilikya Ermeni Krallığı'nın varlığı sona erer. Toplu katliamlardan kurtulanların birçoğu, kral V. Leon ve diğer soylularla birlikte esir alınarak Mısır'a sürülür. Bu olaydan sonra Sis şehri uzunca bir süre Türkmen aşiretlerinin saldırılarına ve çapulculuklarına maruz kalır. 1487 yılında şehir Osmanlılar tarafından işgal edilir.

Zeytun, (*Zetin, Zeytin, Süleymanlı, Ulniya Sancağı*) tarihte Dağlık Kilikya'nın Halep (Adana) Vilayeti'ndeki Maraş Sancağı'nda bulunan derebeylik olarak bilinmekte. Zeytun bölgesi 1080-1375 yıllarında Kilikya Ermeni Devleti'ne, 15 ve 16. yüzyıllarda farklı Türk boylarına tabi olmuş, 1517'de Osmanlı tabiiyetini kabul etmişti. 1626-27'de ise IV. Murat, Zeytun Ermenilerine yarı-özerklik statüsü tanıdı. Murat, dağlık bir bölgede hayvancılık ve tarımla zorlukla geçinmeye çalışan Zeytunlu Ermeniler'e istekleri üzerine vergi indirimi sağlamıştı. Bölgede yaşayan Türkmenler ve Ermeniler bazen çatışıyorlar bazen de çıkarlarda

uyuşuyorlardı. Osmanlı Devleti bölgeyi kontrol etmek için 1864 sonlarında Fırka-i İslâhiye adlı bir birlik kurarak denetimi sağlıyor ve 1865 yılında Zeytun beyleri önce Halep'e ve oradan da İstanbul'a sürülüyordu.

1877-1878'deki Osmanlı-Rus Savaşı'nın sonunda imzalanan Berlin Antlaşması'nın 61. maddesi uyarınca Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı Doğu Anadolu'nun altı vilayetinde, (Erzurum, Van, Bitlis, Sivas, Harput ve Diyarbakır) ıslahat yapılması gerekiyordu. Bu sırada Zeytunluların isyan hazırlığı içinde olduğu istihbaratını alan Halep Valisi Kamil Paşa askerleriyle Zeytun'a gelerek, halkın elindeki silahları toplar, 200 kişiyi tutuklar ve kocaları dağa çıkan sekiz Ermeni kadını Halep'e götürür. İngiltere'nin araya girmesiyle gerilim azalır.

1878 [Berlin Kongresi](#), Osmanlı Devleti'nden Doğu Anadolu'daki Ermenilerin Rus himayesine yönelmelerine engel olmak amacıyla bu bölgedeki Ermenilerin durumunu düzeltmeye yönelik bir dizi reform yapmasını talep etmişti. Abdülhamid yönetiminin bu reformları ertelemesi ve bölgedeki Kürt aşiretlerini muhtemel bir Ermeni isyanına karşı silahlandırma yoluna gitmesi üzerine Ermeniler arasında devrimci ve milliyetçi örgütler güç kazandı.

1887'de Maraş'a bağlı Zeytun'da Ermeni devrimci örgütlerince desteklenen direniş hareketleri başlatıldı. Aynı yıl, sosyalist Ermeniler [Cenevre](#)'de [Hınçak Cemiyeti](#)'ni kurdular. Rusya'daki fikir akımlarından etkilenilerek kurulan bu cemiyetin amacı, özerklik konusunda padişaha baskı yapmaktı. Zeytunlular, 1895-96'da da devlet güçlerine karşı sert direniş gösterdiler.

Zeytun Ermenileri 1915 Mart'ında tehcir edilip Suriye çöllerine sürülür, sancak merkezi ateşe verilip halkın bir kısmı katledilir. Osmanlının, Birinci Dünya Savaşı sonucundaki yenilgisi ertesinde Kilikya bölgesi Fransa tarafından işgal edilir. 1500 Zeytunlu bölgeye geri döner, ancak Fransızlar Kilikya'dan çekildiğinde Zeytun Ermenileri de bölgeyi terk eder.

Ermeni meselesi soykırım kavramı üzerinde tartışılarak anlaşılacak bir mesele olmayıp, devleti yönetenlerin zihniyet ve uygulamalarıyla doğrudan ilgilidir.

Kaynak: [taraf.com.tr](http://taraf.com.tr)